

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Jerovška

Glaseval sem za odločbo v sedanjem besedilu izreka potem, ko ni dobilo večinske podpore variantno besedilo prve točke, po kateri bi bilo ustavno dopustno volivce na referendumu vprašali ali ste za to, da se ne vračajo zemlja, gozdovi in druga lastnina fevdalnega izvora, brez dodatka "razen kolikor se nanaša na primer, v katerih so denacionalizacijski upravičenci cerkve...". Takšna prva točka izreka pa je bila v tretji točki glede ustavne dopustnosti vprašanja, da se ne prizna odškodnina in da gozdovi ostanejo v javni lasti, v primerih iz 1. točke, pogojevana z dodatkom, da to ne velja v primerih, v katerih so denacionalizacijski upravičenci, cerkve in druge verske skupnosti...

Menim, da bi takšna rešitev ustrezala enotnemu obravnavanju lastnine fevdalnega izvora glede na pridobitni način.

Preprečevala bi vračanje v naravi, ne glede na subjekt, ki je to lastnino imel v času odvzema. Hkrati pa bi v okviru dopustnega in nujnega razlikovanja, cerkvi priznavala pravico do pravične odškodnine v skladu z že sprejeto odločitvijo Ustavnega sodišča o nujnem razlikovanju cerkve kot občekoristne ustanove v razmerju do posameznikov z veleposestjo fevdalnega izvora. Zakon o denacionalizaciji je bil utemeljen na izhodišču, da se popravijo storjene krivice. Pri tem pa popravljane krivic ne sme iti v razlikovanje do te mere, da se primerljiva lastnina obravnava povsem različno. Tako nedopustno razlikovanje, ki bi prekomerno posegalo v načelo enakosti, sem videl v tem, da lastnina fevdalnega izvora, če bi bila po ustavno dopustnih kriterijih ugotovljena, ne bi mogla imeti povsem različen režim vračanja. Nekaterim v naravi vse, drugim nič. Enakost upravičencev bi dopuščala ureditev, da se lastnina fevdalnega izvora v naravi ne vrača, ne glede na zahtevajočega upravičenca. Bilo pa bi pa ustavno dopustno, da zakonodajalec glede na funkcijo lastnine in položaj denacionalizacijskih upravičencev in njihovo vlogo v družbi, prizna samo določenim upravičencem pravično odškodnino. Za omenjeno lastnino samo pridobitni način ne preprečuje različnega obravnavanja denacionalizacijskih upravičencev. Pri popravilu krivic je v ospredju ciljna funkcija lastnine. Pri tem je potrebno opozoriti, da je lastnina cerkve služila in služi zagotavljanju vrste javnokoristnih funkcij (karitativna dejavnost, vzdrževanje kulturnih spomenikov itd.).

Prav splošno koristne funkcije v javnem interesu pa terjajo, da se denacionalizacijski upravičenci, potem, ko je zakon že veljal in že omogočal vrnitev, pri naknadnem spreminjanju obravnavajo različno. Pri tem je potrebno upoštevati, da je imela lastnina zemljišč cerkve, zlasti lastnina raznih redov, posebno gospodarsko funkcijo v okviru njihove gospodarske dejavnosti.

Enačenje cerkve z drugimi subjekti, pri katerih bi bila izkazana lastnina fevdalnega izvora, bi bilo glede dopustnosti odškodnine, ne glede na pridobitni način, nedopustno tudi zato, ker bi bilo v očitnem nasprotju z odločbo Ustavnega sodišča U-I- 107/96, po kateri podržavljeno lastnino cerkev in verskih skupnosti, glede na njihovo vlogo občekoristnih ustanov in glede na njihov položaj v našem pravem redu, ne bi bilo ustavno dopustno enačiti z veleposestmi fevdalnega izvora. Takšno stališče je tudi v skladu z odločbo Ustavnega sodišča U-I-25/92, po kateri določba 14. člena ZDen daje cerkvi in verskim skupnostim položaj denacionalizacijskega upravičenca. Na podlagi teh izhodišč sem menil, da je argument predstavnikov predlagateljev referendumskega vprašanja, da je zaradi načela enakosti potrebno vso lastnino fevdalnega izvora obravnavati enako, ne glede na to, kdo je denacionalizacijski upravičenec, neutemeljen. Poleg okoliščin, ki opravičujejo poseben položaj verskih ustanov kot denacionalizacijskih upravičencev in jih je Ustavno sodišče že obrazložilo v navedenih odločbah, je potrebno še poudariti: prvič, da je ZDen v 14. členu izrecno priznal verskim skupnostim pravico do vrnitve premoženja, vendar le pod pogojem, da so ob njegovi uveljavitvi delovale na območju Republike Slovenije, drugič, da so verske skupnosti domače pravne osebe, ki delujejo v okviru pravne ureditve Republike Slovenije, in tretjič, da jih iz tega razloga ni mogoče enačiti z lastniki veleposestev fevdalnega izvora, katerih potomci, ki bi na podlagi denacionalizacije pridobili lastninsko pravico na veleposestvih fevdalnega izvora, sedaj živijo v tujini in jim s stališča državnega in javnega interesa ni mogoče priznati kakšnega posebnega položaja, tako kot verskim skupnostim. Po navedenem bi Ustavno sodišče lahko odločilo, da je 3. točka referendumskega vprašanja, kolikor se nanaša na

primere, v katerih so denacionalizacijski upravičenci cerkve in druge verske skupnosti, njihove ustanove ali redovi, v nasprotju z Ustavo, kolikor jim ne priznava pravične odškodnine.

Takšno razlikovanje je upravičeno tudi zato, ker bi referendum v bistvu predvsem prizadel na podlagi Zakona o denacionalizaciji že pridobljene pravice cerkve, saj so drugi upravičenci, ki imajo lastnino fevdalnega izvora večinoma že izključeni, bodisi zato, ker niso imeli v času podržavljenja jugoslovanskega državljanstva ali pa zato, ker jih glede denacionalizacije izključuje drugi odstavek 10. člena Zakona o denacionalizaciji, ki se glasi: "Niso pa upravičenci v smislu tega zakona tiste fizične osebe, ki so dobile ali imele pravico dobiti odškodnino za odvzeto premoženje od tuje države."

Če bi Ustavno sodišče ne dopustilo razlikovanja denacionalizacijskih upravičencev glede na pridobitni način in ne bi priznalo cerkvi pravico do odškodnine, bi prav slednji spremembe Zakona o denacionalizaciji, če bi referendum uspel, pomenile najhujši poseg v pričakovano upravičenje na podlagi veljavnega zakona. S tem pa bi Državni zbor najbolj neposredno posegel v načelo demokratične in pravne države, katerega podnačelo je načelo zaupanja v pravo. Upoštevati pa je potrebno tudi, da so tudi nekatere cerkvene ustanove kot denacionalizacijski upravičenci, po podatkih, ki jih je pridobilo Ustavno sodišče, že dobile v manjšem obsegu vrnjeno premoženje v naravi.

Ker zgoraj navedena rešitev, za katero sem se zavzel, ni dobila zadostne podpore, sem glasoval za sedanjo večinsko odločitev, ki je bližja ustavni dopustnosti od tiste, ki cerkvi, glede na ugotovljeno različnost denacionalizacijskih upravičencev, ne bi priznala nobenih upravičenj niti odškodnine.

dr. Tone Jerovšek